

Celem naukowym projektu jest zbadanie nierozstrzygniętych dotąd problemów związanych z ekspertyzą prywatną, tj. opinią sporządzoną nie na mocy postanowienia organu ścigania, lecz na zlecenie strony. Problematyka ta będzie analizowana na tle ewolucji polskiego procesu karnego, w szczególności wobec zmian kodeksu postępowania karnego dokonanych nowelizacjami: ustawą z dnia 23 września 2013 r. (która weszła w życie 1 lipca 2015 r.) oraz z dnia 16 marca 2016 r. (która weszła w życie 15 kwietnia 2016 r.), a także w świetle standardów europejskich.

Problematyka wykorzystania ekspertyzy prywatnej w postępowaniu karnym będzie analizowana w oparciu o polski kodeks postępowania karnego mając na względzie dwie hipotezy badawcze. Pierwsza z nich zakłada, że wprowadzenie do polskiego procesu karnego możliwości wykorzystania opinii prywatnej sprzyja dotarciu do prawdy materialnej. Drugą tezą podlegającą weryfikacji w projekcie będzie odpowiedź na pytanie, czy ekspertyza prywatna w obecnej praktyce procesowej służy wyrównaniu szans pomiędzy obroną a oskarżeniem, a także umożliwia pokrzywdzonym obronę ich usprawiedliwionych interesów w procesie karnym. W sferze dogmatycznej natomiast w odniesieniu do oskarżonego i jego obrońcy należy zbadać, czy korzystanie z opinii prywatnej stanowi element konwencyjnego i konstytucyjnego standardu efektywnej obrony i rzetelnego procesu. Dlatego też analizą objęto zarówno orzecznictwa ETPCz odnoszące się do art. 6 ust. 3 i 1 EKPCz jak i orzecznictwo polskiego Trybunału Konstytucyjnego powstałe na tle art.42 ust.2 i 45 ust.1 Konstytucji.

Mając na uwadze powyższe, na tle polskiego k.p.k. powstaje również problem szczegółowy, a mianowicie czy art. 393 § 3 k.p.k. dotyczący dowodów prywatnych (w tym ekspertyzy prywatnej) stanowi regulację wystarczającą do osiągnięcia stawianych przed nią celów, czy też w odniesieniu do ekspertyzy prywatnej powinna być uzupełniona przez inne przepisy służące jej realizacji.

Metodologia projektu badawczego opiera się na następujących metodach: analizie polskiego orzecznictwa oraz orzecznictwa ETPCz dotyczącego ekspertyzy prywatnej, analizie dogmatyczno-prawnej i historycznej, analizie prawnoporównawczej rozwiązań prawnych innych państw (Anglia i Walia, Niemcy i Rosja) oraz metodzie sondażu diagnostycznego techniką ankiety (dotyczące poszczególnych grup zawodowych).

Analiza dorobku polskiej doktryny procesu karnego wskazuje na brak reprezentatywnych badań i piśmiennictwa odnoszących się kompleksowo do podejmowanej problematyki. Dotychczasowe opracowania naukowe w zakresie opinii prywatnej, czy też szeroko pojętych dowodów prywatnych w polskim postępowaniu karnym, są opracowaniami wyłącznie teoretycznymi i doktrynalnymi. Wnioski wysuwane w tych opracowaniach nie zostały bowiem oparte na empirycznych badaniach. Ponadto, najnowsze publikacje w badanym zakresie nie obejmują ostatnich zmian ustawodawcy z 2016 r., który to postanowił przywrócić znaczną część przepisów zmienionych w 2013 r., rezygnując z modelu postępowania karnego o zwiększonej kontrydiktoryjności, ale zachowując przepis art. 393, który dotyczy m.in. ekspertyzy prywatnej, bez zmian.

Badania w tym zakresie pozwolą na wsparcie bądź też podważą argumenty i wysuwane przez autorów opracowań poświęconych ekspertyzie prywatnej. Co więcej, badania ukazać mogą nowe rozwiązania, niewskazywane dotąd w publikacjach poświęconych temu zagadnieniu. Również analiza polskich uregulowań w zakresie opinii prywatnej w perspektywie standardów europejskich, a także porównanie regulacji zawartych w polskim kodeksie postępowania karnego z regulacjami zawartymi w ustawach karnych innych państw może doprowadzić do poczynienia konstruktywnych wniosków w zakresie kompletności art. 393 § 3 kodeksu postępowania karnego i oceny dokonanej przez ustawodawcę w 2013 r. zmiany tego przepisu jak i przysłużyć się planowaniu ewentualnych przyszłych zmian kodeksu postępowania karnego.

Projekt ma znaczenie zarówno teoretyczne jak i praktyczne. Wyniki poszczególnych etapów badań będą publikowane w renomowanych czasopismach o zasięgu narodowym (zawartych na aktualnej ministerialnej liście wydawniczej) jak i międzynarodowym (co najmniej 2 artykuły), obejmujących swoją tematyką zagadnienia z dziedziny postępowania karnego.

Najważniejszym spodziewanym efektem projektu, mającym znaczenie dla przedstawicieli nauki procesu karnego oraz praktyków prawa będzie publikacja raportu z badań w języku polskim w postaci recenzowanej monografii (w wydawnictwie zawartym na liście ministerialnej). Miałaby ona szansę istotnie wzbogacić polskie piśmiennictwo naukowe z zakresu prawa karnego procesowego, gdyż, jak już wcześniej wskazano, brak jest dotychczas w polskiej literaturze szerszego opracowania dotyczącego ekspertyzy prywatnej, a nadto brakuje opracowań opartych na wynikach badań.